

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประมวลกฎหมายอาญาของไทย ได้บัญญัติให้โทษปรับเป็นโทษอาญาสถานหนึ่งในการบังคับค่าปรับนั้น มาตรา 29, 30 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์และขั้นตอนของการบังคับโทษปรับเอาไว้ กล่าวคือ จำเลยต้องนำค่าปรับตามคำพิพากษามาชำระต่อศาลภายในกำหนดเวลา 30 วัน หากว่าจำเลยฝ่าฝืนไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดนั้นก็จะต้องถูกยึดทรัพย์ หรือถูกกักขังแทนค่าปรับ ในการบังคับคดียึดทรัพย์ของจำเลยนั้นก็อาศัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาใช้โดยอนุโลม

ในการบังคับโทษปรับ เมื่อศาลพิพากษาให้จำเลยชำระค่าปรับ จำเลยก็ต้องนำเงินค่าปรับมาชำระต่อศาลภายใน 30 วันตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29 ในกรณีที่จำเลยเป็นคนยากจนไม่สามารถหาเงินมาชำระค่าปรับได้ทันภายในกำหนดก็ต้องใช้มาตรการแทนโทษปรับ กล่าวคือจำเลยจะต้องถูกยึดทรัพย์ หรือถูกกักขังแทนค่าปรับ โดยการกักขังแทนค่าปรับกฎหมายกำหนดอัตรา 70 บาทต่อวัน

ในทางปฏิบัตินั้น เมื่อศาลพิพากษาให้ปรับ หากจำเลยไม่สามารถชำระค่าปรับได้ทันในกำหนด ศาลก็จะใช้วิธีการกักขังแทนค่าปรับแก่จำเลยทันทีโดยมักจะไม่ใช่วิธีการยึดทรัพย์ เนื่องจากการบังคับคดีโดยวิธีการยึดทรัพย์มีวิธีการและขั้นตอนยุ่งยาก รวมทั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายในการบังคับคดีอยู่ด้วยซึ่งอาจจะไม่คุ้มกัน ส่วนในกรณีที่จำเลยผู้ต้องโทษปรับเป็นคนมีสถานะทางการเงินดี การลงโทษปรับอาจจะไม่กระทบกระเทือนต่อฐานะทางการเงินของจำเลย เนื่องจากค่าปรับอาจจะดูน้อยเกินไป ในขณะที่จำเลยเป็นคนยากจน จำนวนเงินค่าปรับจำนวนเดียวกันอาจจะมีค่ามากจนอาจจะกระทบต่อฐานะทางการเงินของจำเลยได้มากกว่า ทั้งนี้เพราะการกำหนดโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย ยังใช้ระบบการกำหนดโทษปรับแบบตายตัว ทำให้เกิดความรู้สึกไม่เท่าเทียมกันในโทษปรับจำนวนเดียวกัน อีกทั้งการกักขังแทนค่าปรับ ยังมีการมองว่าเป็นการไม่สอดคล้องตามเจตนารมณ์ หรือความมุ่งหมาย

ตามคำพิพากษา เนื่องจากการลงโทษปรับ เป็นกรณีที่ถูกหมายมุ่งที่จะบังคับเอากับทรัพย์สินของจำเลย ส่วนการกักขังแทนค่าปรับเป็นการบังคับต่อเสรีภาพของจำเลย ซึ่งโดยหลักแล้วถือว่าการบังคับต่อเสรีภาพเป็นโทษที่หนักกว่าการบังคับต่อทรัพย์สิน อีกทั้ง ความมุ่งหมายของการมีโทษปรับส่วนหนึ่งก็เพื่อหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกกระยะสั้นแก่จำเลยอยู่ด้วย เนื่องจากเห็นว่า การลงโทษจำคุกกระยะสั้นไม่เกิดผลดีต่อจำเลย เพราะจะทำให้จำเลยต้องอยู่ร่วมกันกับผู้ต้องหาอื่นจะทำให้เกิดการเรียนรู้การกระทำ ความผิดต่อกันได้ ทั้งการจะอบรมเพื่อปรับปรุง เปลี่ยนแปลงลักษณะนิสัยของจำเลยก็ไม่สามารถทำได้เต็มที่ เพราะระยะเวลาที่อยู่กับรัฐน้อยเกินไป การที่ศาลพิจารณาแล้วเห็นว่า จำเลยควรได้รับโทษปรับสำหรับความผิดนั้น และได้ลงโทษปรับแก่จำเลย แต่หากต่อมาปรากฏว่าโทษปรับไม่อาจจะใช้ได้ เพราะสถานะทางการเงินของจำเลยไม่ได้ไม่อาจจะชำระค่าปรับได้ทันในเวลาที่กฎหมายกำหนด จนต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ ซึ่งการกักขังแทนค่าปรับก็มีลักษณะไม่แตกต่างจากการจำคุกกระยะสั้น ทำให้ความพยายามในการหลีกเลี่ยงการลงโทษจำคุกกระยะสั้นไม่สามารถบังเกิดผลได้อยู่ นั่นเอง

เมื่อศาลพิพากษาลงโทษปรับ การบังคับโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญานั้น หากจำเลยไม่สามารถชำระค่าปรับได้ภายในกำหนดก็ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับ จำเลยจะขอผ่อนชำระค่าปรับ โดยจะขอนำค่าปรับมาชำระต่อศาลเป็นงวดๆ ภายหลังครบกำหนดเวลา 30 วันแล้วได้หรือไม่ เนื่องจากกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้จำเลยขอผ่อนชำระค่าปรับได้โดยตรงทั้งนี้ เพราะมาตรา 29 ประมวลกฎหมายอาญา กำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับ นำค่าปรับตามคำพิพากษามาชำระต่อศาลให้เสร็จสิ้นภายในกำหนด 30 วัน ไม่มีการบัญญัติไว้ในที่อื่นใดในการที่จะให้จำเลยขอผ่อนชำระค่าปรับนั้นได้ เกี่ยวกับเรื่องนี้ก็มีความเห็นทางวิชาการโดยนักกฎหมายมีความเห็นแตกต่างกัน กล่าวคือ ฝ่ายที่เห็นว่าศาลไม่อาจอนุญาตให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับได้ โดยเห็นว่าเนื่องจากมาตรา 29 มิได้บัญญัติให้อำนาจศาลที่จะสั่งให้มีการผ่อนชำระค่าปรับได้อย่างในกฎหมายของต่างประเทศ และการปรับเป็นโทษทางอาญา การบังคับจำเลยให้ชำระค่าปรับเป็นการบังคับคดีอาญาซึ่งจะต้องกระทำโดยไม่ชักช้าตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 245 อีกฝ่ายหนึ่งเห็นว่า สามารถผ่อนระยะเวลาในการชำระค่าปรับได้ โดยอาศัยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ

อาญา มาตรา 15 ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 23 นอกจากนั้น ก็ยังมีแนววินิจฉัยของศาลฎีกา ตามคำพิพากษาฎีกาที่ 1579/2521 โดยศาลฎีกาเห็นว่า การที่ศาลจะผ่อนให้จำเลยชำระค่าปรับช้าไว้เพียงใดเป็นการใช้ดุลพินิจตามความยุติธรรมและความเหมาะสมในการให้รอการบังคับไว้ยังไม่ทำการยึดทรัพย์จำเลย (คดีนี้จำเลยเป็นนิติบุคคล) ตามแนววินิจฉัยของศาลฎีกา เป็นการอาศัยการตีความในการบังคับใช้กฎหมาย เนื่องจากตามประมวลกฎหมายอาญายังไม่ได้บัญญัติเรื่องการผ่อนชำระค่าปรับเอาไว้อย่างชัดแจ้งโดยตรงแต่อย่างใด ดังนั้น เพื่อสร้างความเป็นธรรมแก่จำเลยรวมทั้งกรณีจำเลยที่เป็นนิติบุคคลที่มีฐานะทางการเงินไม่ดี และไม่สามารถที่จะชำระค่าปรับตามคำพิพากษาได้ภายในกำหนดเวลาตามกฎหมายแต่พิจารณาแล้วเห็นว่าจำเลยยังอยู่ในฐานะที่จะชำระค่าปรับได้หากยืดเวลาในการชำระค่าปรับออกไป รวมทั้งเพื่อเป็นการป้องกันการเกิดปัญหาในการตีความที่อาจจะมีความเห็นแตกต่างกันได้ จึงเห็นว่าควรที่จะมีการบัญญัติกฎหมายเพิ่มเติมให้ศาลมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจอนุญาตให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับได้ไว้ให้ชัดเจนตามแบบอย่างของต่างประเทศ ที่ได้มีการบัญญัติกฎหมายกำหนดไว้อย่างชัดเจนให้เป็นดุลพินิจของศาล ที่จะพิจารณาว่าจะให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับหรือไม่เมื่อได้พิจารณาถึงลักษณะและความร้ายแรงของความผิดประวัติลักษณะนิสัย และฐานะทางเศรษฐกิจของจำเลยแล้ว แต่ในประมวลกฎหมายอาญาของไทย ยังมีได้มีการบัญญัติให้ศาลมีดุลพินิจอนุญาตให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับไว้อย่างชัดแจ้งโดยตรงแต่อย่างใด ซึ่งในเรื่องนี้ก็ยังมีความเห็นของนักกฎหมายส่วนหนึ่งเห็นแตกต่างกัน อีกทั้งแนวคำวินิจฉัยของฎีกาก็อาศัยการตีความในการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องนี้อยู่

ดังนั้น เพื่อเป็นการสร้างความเป็นธรรมแก่จำเลย และเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการที่จะนำวิธีการผ่อนชำระค่าปรับมาใช้ จึงควรที่จะมีการบัญญัติเพิ่มเติมกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับโทษปรับ โดยกำหนดให้เป็นดุลพินิจของศาล ในการที่จะพิจารณาอนุญาตให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับเป็นงวดๆได้ ไว้ให้ชัดเจนตามแบบอย่างของต่างประเทศและควรให้อำนาจแก่ศาลชั้นต้นเกี่ยวกับเรื่องนี้ด้วย นอกจากนั้น ในบางประเทศ เช่นประเทศสหรัฐอเมริกา มลรัฐมิชิแกนศาลสามารถนำวิธีการคุมประพฤติและการผ่อนชำระค่าปรับมาใช้ด้วยกันได้ ส่วนกฎหมายอาญาของไทยนั้น ยังมิได้มีการบัญญัติให้สามารถนำวิธีการคุมประพฤติมาใช้ในกรณีที่จำเลยต้องโทษปรับได้ จึงควรจะมีการบัญญัติเพิ่มเติมกฎหมายในเรื่องนี้ด้วย เพื่อให้การบังคับโทษปรับมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.2 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษาวิจัย

1. ทำให้ทราบความเป็นมาและวัตถุประสงค์ในการลงโทษปรับ
2. ทำให้ทราบถึงผลดี ผลเสียรวมทั้งปัญหาของการบังคับโทษปรับ
3. ทำให้ทราบถึงผลดีของการบังคับโทษปรับโดยการยินยอมให้ผ่อนชำระค่าปรับ ตลอดจนหลักเกณฑ์ และวิธีการในการผ่อนชำระค่าปรับของต่างประเทศ
4. ทำให้ทราบถึงข้อจำกัดของการบังคับโทษปรับตามกฎหมายไทยโดยการเปรียบเทียบกับของต่างประเทศ เพื่อนำหลักเกณฑ์ วิธีการของต่างประเทศที่กำหนดให้อำนาจศาลในการพิจารณาอนุญาตให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับเป็นงวดๆได้ เมื่อได้พิจารณาถึงลักษณะและความร้ายแรงของความผิดและฐานะทางเศรษฐกิจของจำเลยแล้ว มาปรับใช้กับของไทย

1.3 ทฤษฎีแนวความคิดและสมมติฐานของการวิจัย

ในการบังคับโทษปรับ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 29, 30 กำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับตามคำพิพากษาค่าปรับมาชำระต่อศาลภายในกำหนด 30 วัน หากไม่สามารถชำระค่าปรับภายในกำหนดก็ต้องถูกยึดทรัพย์ หรือกักขังแทนค่าปรับ ในทางปฏิบัติศาลจะไม่ใช้วิธีการยึดทรัพย์ เพราะเป็นการยุ่งยากและสิ้นเปลืองแต่จะกักขังแทนค่าปรับซึ่งถืออัตรา 70 บาทต่อวัน กรณีที่จำเลยเป็นคนยากจนไม่สามารถชำระค่าปรับได้ทันในกำหนดจะต้องถูกกักขังแทนค่าปรับซึ่งเป็นการไม่สอดคล้องตามความมุ่งหมายของคำพิพากษาที่ให้ลงโทษปรับ อีกทั้งการกักขังแทนค่าปรับมีลักษณะทำนองเดียวกับการจำคุกกระยะสั้นที่ความมุ่งหมายส่วนหนึ่งของโทษปรับต้องการหลีกเลี่ยงอยู่ด้วย เมื่อจำเลยต้องโทษปรับ ประมวลกฎหมายอาญาของไทยยังไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจศาลในการใช้ดุลพินิจอนุญาตให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับไว้อย่างชัดเจนโดยตรง ในการบังคับโทษปรับศาลจึงอาศัยการตีความกฎหมายซึ่งตามแนวคำวินิจฉัยของศาลฎีกา ศาลเห็นว่าการที่ศาลจะผ่อนให้จำเลยชำระค่าปรับช้าเร็วเพียงใดเป็นการใช้ดุลพินิจตามความยุติธรรมและความเหมาะสม เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการนำวิธีการผ่อนชำระค่าปรับมาใช้โดยไม่ต้องอาศัยการตีความที่อาจจะเกิดความเห็นที่

แตกต่างกันได้และเพื่อเป็นการให้ความเป็นธรรมแก่จำเลยที่มีฐานะทางการเงินไม่ดี จึงจำเป็นที่จะมีการพิจารณากฎหมายของต่างประเทศที่ได้กำหนดให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจอนุญาตให้จำเลยผ่อนชำระค่าปรับไว้อย่างชัดเจน เมื่อได้พิจารณาถึงลักษณะความร้ายแรงของความผิด และฐานะทางเศรษฐกิจของจำเลยประกอบแล้ว เพื่อนำมาปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญาของไทยได้ต่อไป

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยวิทยานิพนธ์นี้ใช้วิธีการค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาถึงปัญหาของการบังคับโทษปรับหลักเกณฑ์ และวิธีการในการนำวิธีการผ่อนชำระค่าปรับมาใช้ โดยวิเคราะห์ตามรูปแบบของต่างประเทศทั้งในระบบคอมมอนลอว์ และซีวิลลอว์ เพื่อนำมาเสนอแนะปรับใช้กับประเทศไทย

1.5 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อต้องการทราบความเป็นมาและวัตถุประสงค์ในการลงโทษปรับ
2. เพื่อต้องการทราบถึงผลดี ผลเสียของการบังคับโทษปรับ
3. เพื่อต้องการทราบว่า การผ่อนชำระค่าปรับตามกฎหมายอาญาทำได้แค่ไหน เพียงใด
4. เพื่อต้องการทราบถึงประสิทธิผล หลักเกณฑ์และวิธีการในการผ่อนชำระค่าปรับตามกฎหมายของต่างประเทศ เพื่อนำมาปรับใช้กับประเทศไทย

1.6 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้จะศึกษาเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องการบังคับโทษปรับ ประวัติความเป็นมา แนวความคิด ทฤษฎีและหลักการของโทษปรับ โดยวิเคราะห์ถึงการบังคับโทษปรับโดยการผ่อนชำระค่าปรับของต่างประเทศ และปัญหาของการบังคับโทษปรับตามกฎหมายอาญา เพื่อทราบถึงหลักเกณฑ์และวิธีการ ในการที่จะนำมาปรับใช้กับการบังคับโทษปรับตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย